

OMA LINJA PÄHKINÄNKUORESSA

Peruskoulua uhkaa epätasa-arvoistuminen

Osalla nuorista heikot valmiudet toisen asteen opintoihin

Toisen asteen opinnot ehkäisevät syrjäytymistä

Oppilaanohjauksella voidaan tehokkaasti tukea siirtymää toiselle asteelle

MITÄ OPIMME OMA LINJA -HANKKEESSA?

1

Peruskoulua uhkaa epätasa-arvoistuminen

Suomi on tunnettu tasa-arvoisesta ja laadukkaasta perusopetuksesta. Peruskoulua uhkaa kuitenkin eriarvoistuminen, ja oppilaiden väliset osaamiserot ovat kasvaneet. Lisäksi oppilasarvioinnissa on eroja koulujen välillä ja jopa koulujen sisällä. Koulujen väliset erot arviointiperusteissa ovat etenkin perusopetuksen päättövaiheessa ongelmallisia, sillä toisen asteen opiskelijavalinta perustuu pääosin perusopetuksen päättöarvosanoihin.

2

Osalla nuorista heikot valmiudet toisen asteen opintoihin

Oppimistulosten arvioinnit ovat osoittaneet, että nuorista aiempaa suurempi osuus on heikkoja osaajia. Näiden nuorten valmiudet selvitä perusopetuksen jälkeisistä opinnoista ovat heikot. Oppilaiden tausta vaikuttaa opinnoissa pärjäämiseen ja valmiuksiin tehdä onnistuneita valintoja toiselle asteelle siirryttäessä – heikkojen osaajien osuus on keskimääräistä suurempi oppilailta, joiden sosioekonominen tausta on alhainen tai joilla on maahanmuuttajatausta. Oppilaiden opintomenestystä voidaan tukea heille tarjottavan ohjauksen avulla, mutta myös vanhemmille tarjottu tuki on tärkeää. Tutkimusten mukaan maahanmuuttajataustaisiin vanhempiin kohdistetut kotoutustoimet lisäävät lapsen koulumenestystä ja -motivaatiota.

Infopaketti perustuu Oma linja -hankkeessa tehtyyn tutkimukseen. Lue lisää osoitteesta omalinja.fi.

A decorative dotted line consisting of black dots, starting from the bottom left and curving upwards towards the right, ending near the top right of the page.

4

Oppilaanohjauksella voidaan tukea siirtymää toiselle asteelle

Oppilaanohjauksella on merkittävä rooli toiselle asteelle siirtymisessä. Vertaisoppimiseen ja vertaistukeen perustuvilla ohjausmenetelmillä on mahdollista vahvistaa nuorten valmiuksia siirtyä koulupolulla eteenpäin. Oma linja -ohjelma tarjoaa työkaluja oppilaanohjaukseen ja tukee oppilaita nivelvaiheessa. Tutkimuksen mukaan Oma linja -ohjelman hyödyntäminen koulussa auttaa oppilaita tekemään onnistuneita valintoja toiselle asteelle siirtymässä. Oma linja -tunneille osallistuvat tavoittelevat korkeampaa tutkintoa kuin verrokkiryhmänsä. Ohjelmasta hyötyvät erityisesti nuoret, jotka saavat vanhemmiltaan vähän tukea opintoihin.

3

Toisen asteen opinnot ehkäisevät syrjäytymistä

Keskimäärin viisi prosenttia peruskoulunsa päättävistä on jäänyt vuosittain ilman toisen asteen koulutuspaikkaa, vaikka paikkoja on tarjolla vuosittain enemmän kuin peruskoulusta valmistuu nuoria. Toisen asteen koulutuksen keskeyttäminen tai suorittamatta jättäminen vaikuttaa työllistymiseen, tulotasoon ja siten syrjäytymiseen. Koulutuksen puute taas kasvattaa rikollisuutta. Vain peruskoulun varassa olevat tekevät rikoksia todennäköisemmin kuin lukion tai ammattikoulun suorittaneet, sillä toisen asteen koulutukseen pääseminen vähentää rikollisuutta jopa 30 prosentilla viiden vuoden sisällä valmistumisesta. Toisen asteen koulutus vähentää syrjäytymisen riskiä opettamalla tarpeellisia työelämätaitoja. Lisäksi koulutuspaikka luo nuorelle sosiaalisen ympäristön, joka estää syrjäytymistä.

RATKAISUN AVAIMET: MITÄ TUTKIJA TEKISI?

“Etäopetus ja oppivelvollisuuden laajentaminen ovat tehneet entistä selvemmäksi, kuinka tärkeää koulun tarjoama tuki on syrjäytymisvaarassa oleville nuorille.”

- Tuomas Pekkarinen, tutkimusprofessori,
hankkeen johtava tutkija VATT

Huomioidaan koulun rooli turvaverkkona

Tutkimusten mukaan kouluympäristö suojaa kriittisessä asemassa olevia nuoria syrjäytymiseltä. Koulun tehtävänä on tarjota hyvää opetusta, mutta myös seurata ja tukea nuorten kehitystä. Koronapandemia ja etäopetus osoittivat, miten tärkeää tämä on erityisesti haavoittuvassa asemassa oleville nuorille. Siksi on tärkeää, että koulun tarjoama turvaverkko pysyy osana oppilaiden arkea. Koulun rooli opetuksen lisäksi tukea tarjoavana ympäristönä on otettava huomioon, kun tehdään päätöksiä koulutuksen resursseista.

Lisätukea toisen asteen valintaan sitä tarvitseville

Peruskoululaisten valmiuksissa valita toisen asteen opinnot on suuria eroja. Maahanmuuttajataustaiset tai matalasti koulutettujen vanhempien lapset eivät välttämättä saa perheeltään tukea ja tietoa valinnan tekemiseen. Oppilaanohjauksessa tulee ottaa huomioon apua tarvitsevat ja tarjota heille valintaa tukevaa tietoa ja apua. Tuessa tärkeää on mielen taitojen, kuten itsetuntemuksen, itsetunnon ja motivaation vahvistaminen.

Vahvistetaan oppilaanohjausta laajemmassa oppivelvollisuudessa

Oppivelvollisuuden laajentaminen tukee syrjäytymisvaarassa olevien nuorten turvaverkkoa. Päätöksen onnistuminen edellyttää, että oppilailla on tarjolla tarpeeksi tukea nivelvaiheen yli. Oppilaanohjauksella on keskeinen rooli siinä, että nuoret saavat tärkeää tietoa jatko-opinnoista, tunnistavat itselleen sopivimmat vaihtoehdot ja saavat psykologista tukea valintaan. Laajennetun oppivelvollisuuden myötä koululaitoksen tehtävä on myös ohjata oppilaat toisen asteen opintoihin.

**OTETAAN OMA LINJA -OHJELMA
KÄYTTÖÖN YLÄKOULUISSA**

OMA LINJA -HANKE

on Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittama tutkimushanke, joka keskittyy taklaamaan syrjäytymistä jo peruskoulussa. Hanke päättyy 2021, mutta koulujen Oma linja -ohjelma on vasta alussa.

KAKSI PÄÄVAIHETTA

1

Tutkimme viime vuosina toteutettujen politiikkareformien, kuten nuorisotakuun ja maahanmuuttajien kotouttamis suunnitelmien, vaikutuksia ja niiden vaikuttavuutta syrjäytymisen ehkäisemisessä.

2

Kehitimme kouluihin tutkitusti toimivan Oma linja -ohjelman, joka auttaa nuoria tekemään onnistuneita koulutusvalintoja. Ohjelmaa voidaan hyödyntää osana koulujen peruspalveluita.

MITÄ?

Oma linja antaa oppilaille ja opettajille työkaluja koulutusvalintojen tueksi ja päättäjille vahvemman pohjan tehdä tutkittuun tietoon perustuvaa politiikkaa nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.

MIKSI?

Peruskoulun jälkeinen koulutusvalinta on nuoren loppuelämään vaikuttava tärkeä päätös. Nuoren toisen asteen koulutuksen puute on vahvasti yhteydessä työllistymisvaikeuksiin ja matalaan tulotasoon. Tarvitsemme tutkitusti toimivia keinoja varmistamaan, että nuorilla on mahdollisuus tehdä onnistuneita valintoja koulutuspaikkojen suhteen.

MUKANA

VATT

Työ-
terveys-
laitos

Jyväskylän yli-
opisto

Aalto-
yliopisto

Walter ry

Yläkoulut
ympäri
Suomea

OMA LINJA -OHJELMA

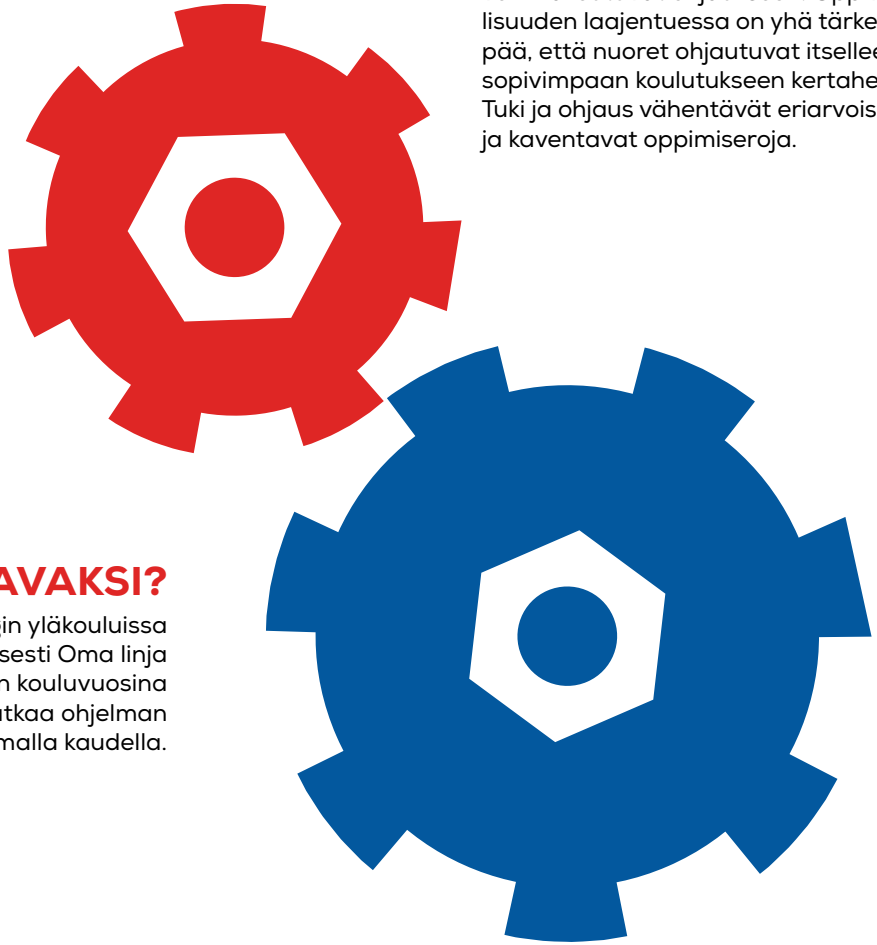
on Oma linja -hankkeen pohjalta luotu, tutkimustietoon perustuva ohjelma, joka tukee nuoria toisen asteen valinnassa.

MITÄ?

Ohjelma auttaa kaikkia, myös heikoimmassa asemassa olevia, nuoria tekemään onnistuneita jatkokoulutusvalintoja yhteishaussa. Oma linja vahvistaa nuorten työelämätaitoja ja hyvinvointia sekä oppilaanohjaajien pedagogisia valmiuksia. Ohjelman avulla päivitetään, täydennetään ja laajennetaan opinto-ohjaajien osaamista. Oma linja on valmis oppimateriaalikonaisuus, jonka opinto-ohjaajat voivat ottaa käyttöön osana opetustaan 7.-9.-luokilla.

MIKSI?

Eniten ohjausta tarvitsevat nuoret harvoin hakeutuvat ohjaukseen. Oppivelvollisuuden laajentuessa on yhä tärkeämpää, että nuoret ohjautuvat itselleen sopivimpaan koulutukseen kertaheitolla. Tuki ja ohjaus vähentävät eriarvoisuutta ja kaventavat oppimiseroja.

MITÄ SEURAAVAKSI?

Helsingin kaupungin yläkouluissa otetaan koeluontoisesti Oma linja -ohjelma käyttöön kouluvuosina 2021-2024. VATT jatkaa ohjelman vaikutusten tutkimista samalla kaudella.

LISÄTIETOA

Tutustu Oma linja -ohjelmaan ja ota yhteyttä osoitteessa omalinja.fi

MITEN?

Alkuperäinen Oma linja -ohjelma on rakennettu Strategisen tutkimusneuvoston rahoituksella. Sitä on testattu neljä vuotta kolmessakymmenessä yläkoulussa. Kokeilusta saatuja oppeja hyödyntäen rakennettiin nykyinen Oma linja -ohjelma. Sen digitaalinen ja kirjallinen oppimateriaali ja opinto-ohjaajien koulutuspäivät antavat kouluille työkalut vahvistaa kaikkien nuorten itsetuntemusta, itsetuntoa ja muita mielen taitoja sekä työelämätietoutta. Ohjelmaan kuuluvat myös Walter ry:n vetämät työpajat, jotka järjestetään erityisesti niissä kouluissa, joiden oppilaat tarvitsevat eniten tukea onnistuneisiin valintoihin yhteishaussa. Oma linja kattaa luokka-asteet 7-9 ja on olemassa suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

**OMA
LINJA**

omalinja.fi
@omalinja
#omalinja

